

NEMCI BEŽE IZ BELGIJE IN FRANCIE.

POLOMI V AVSTRO-OGRSKI. NOVE NAREDBE PROTI RAZŠIRJENJU "ŠPANSKE INFLUENCE." NEMCI SE MORAJO PODATI. AVSTRIJSKE ARMADE NAGLO ZAPUŠČAJO SRBIJO, ČRNO GORO IN ALBANIJO.

Rabuka v ogrskim parlamentu. — Cesar Karl in njegova vlada poskuša rešiti monarhijo s federalizacijo. — Hrvati in Čehi za neodvisnost.

DEMONSTRACIJE PRED KAJ. ZERJEVO PALAČO.

Amsterdam, 18. okt. — List "Cologne Volkszeitung" poroča o velikih demonstracijah neodvisnih socialistov v Berlinu. Demonstracije so prepevali marsikaj in se pomikali po Unter den Linden proti kaiserjevi palači. Policija je razpršila demonstrante preje, predno so dospeli do palače. Več ljudi je pri tem spopadu ranjenih.

Nadaljne vesti o izgreduh v Nemčiji in revoluciji v Avstriji.

London, 18. okt. — Iz Amsterdama poročajo, da je prišla tja iz Berlina dopisnica, pisana s nevidno tinto, ki se glasi: "Tukaj je revolucija".

Druga vest se glasi, da je avstrijski zunanji minister baron Burian resigniral. Amsterdamski poročevalci "Daily Expressa" javlja, da se bo Nemčija po njegovem mnenju podala v nekaj dneh.

Mirovni izgreduh in socialistične demonstracije se nadaljujejo v mnogih nemških mestih.

Iz Rotterdam poročajo, da je nemški generalni štab preprosto nadaljeval poizkušnje in ropanje francoskih in belgijskih mest in vasi.

Poljski poslanci v dunajskem državnem zboru so pretrgali vsako zvezo z vlado in izjavili s, da nimajo več ničesar opraviti s Avstrijo. Enako so storili tudi češki poslanci in vsekakor tudi jugoslovanski.

Hrvatski poslanci v ogrskem državnem zboru so slovensko izjavili, da stojijo odločno na stališču neodvisnosti Hrvaške od Ogrske.

Vihar v ogrskem državnem zboru.

Amsterdam, 18. okt. — Načrt vlade za federaliziranje Avstro-Ogrske je povzročil velik vihar v ogrskem državnem zboru. Včerajšnja seja je bila tako burna, da je bila zbornica prisiljena zaključiti zborovanje. Poslanci so zmajerjali drug drugega s lažnikom, izdajalcem itd.

Ministrski predsednik Wekerle je hotel pojasniti načrt federalizacije, toda grof Karolyi, vodja neodvisne stranke, je zahteval, da Ogrska takoj stopi v separatno mirovno pogajanje brez ozira na Avstrijo in Nemčijo. Dejal je: "Ko smo videli, da se je ves svet dvignil proti Nemčiji, ki je danes predmet splošnega sovražstva, bi bili lahko sklenili mir sami zase. Naka zvestoba do nemške alijance ima tudi svoje meje". Karolyi je silovito napadel submarinsko bojevanje Nemčije.

Grof Tisza je nato imenoval Karolya "agenta entente".

V zbornici je bila tudi prečitana poslanica na kralja (cesarja Karla), ki se glasi, da mora Ogrska biti neodvisna in da se morajo odnosi "med različnimi narodnostmi v državi uravnati po plemenitih načelih predsednika Wilsona". Dalje pravi poslanica, da je Ogrska v nevarnosti invazije, valed česar zahteva, da se ogrske voje vrnejo domov in neogrške čete morajo zapustiti državo.

Razpadanje Avstrije.

Bern, Švica, 18. okt. — Po vesteh z Dunaja so Češka, Ogrska in Hrvaška proglasile neodvisnost. Avstrijski Nemci tudi izdelujejo načrt za svojo državo.

London, 18. okt. — Iz Kodanjsa čez Berlin javljajo, da je bila v

Chicago, Ill., 18. okt. — Vsa zborovanja v državi Illinois, ki nimajo stika z vojno, so prepovedana. Dovoljena so le taka zborovanja, ki so absolutno potrebna za nadaljevanje vojne.

Zdravstvena komisija illinojske države pravi v svoji izjavi, v kateri uveljavlja naredbu, da je bil ta korak potreben, ker je treba porabiti vsa sredstva za omejevanje epidemije. Zato prepoveduje vsa zborovanja družabnega značaja v tej državi do preklica.

Ljudstvo naj se v glavnem ravna po sledečih prepisih:

1. Shajanje v množicah je prepovedano.
2. Ljudje, ki so prehlajeni in imajo nahod, naj se jim zabrani prihajanje v javno družbo.
3. Osebe ki kihajo, kašljajo in pljujejo, se morajo odstraniti iz javnih prostorov.
4. Vsi prostori, kjer se shajajo ali prebivajo ljudje, morajo biti dobro prezračeni, zakurjeni in čist.

Ta naredba je stopila v veljavo dne 17. oktobra na podlagi naredb zdravstvenega departmanta države Illinois.

Razširjenje te epidemije v Illinoisu ni še doseglo vrhunca, pravijo zdravstvene oblasti, in v par dneh je pričakovati mnogo novih slučajev te bolezni in tudi smrti. Poročila iz 160 illinojskih mest in okrajev pripovedujejo o številnih novih slučajev epidemije in influence. Dne 17. oktobra je umrlo v Chicagi 362 ljudi za to boleznijo.

Več Slovencev postalo žrtev epidemije.

V Chicagi je umrl rojak Ciril Milej in sestra znane rojakinje Alojzije Hren. Annie Čeh, omožena Hrodal Živela je na severni strani Chicage (North Side).

V Waukeganu je ta bolezen zahtevala še več žrtev tudi med Slovenci, med njimi štiri člane S. N. P. J.

Na tej bolezni je v Chicagi zbolelo precejšnje število naših rojakov, med njimi tudi gl. urednik Prosvete br. Jože Zavertnik.

General Dickson priporoča generalu Crowderju, naj odloži poziv za vpoklic vojaških novincev.

Adjunt general Dickson je telegrafiral generalu Crowderju, naj odloži poziv za vpoklic vojaških novincev v taborišča valed razširjajoče epidemije. Pojasnil mu je zdravstveno stanje v raznih krajih Illinoisa in mu pripočel s pozivom novincev počakati, dokler se ne izboljšajo zdravstvene razmere.

Stroge odredbe v Chicagi!

Čikaška policija je dobila nalogo, naj pazi, da bodo vsa shajališča dobro prezračena. Nadalje naj zabrani shajanje prevelikih skupin ljudi v saloni, biljardnih sobah in drugih podobnih prostorih.

Razne igre z žogo, rokoborbe, telovadne in druge igre, katerim navadno prisostvujejo množice, so do preklica prepovedane.

Banketi, seje klubov, konvencije in druga zborovanja so prepovedana, ako jih ne odobri državni obrambni odbor (State Council of Defense).

Kajenje v vozovih pouličnih in nadulčnih železnice v Chicagi je prepovedano. Policija je dobila (Dalje na 3. str., 2. kol.)

WILSON ZAVNE VSAKO NADALJNO KOMPROMISNO NOTO IZ BERLINA.

Država se mora demokratizirati, predno se bo s njo resno razpravljalo o miru.

Washington, 18. okt. — Vpričo ponavljajočih se vesti, da namestnik Nemčija poskusi še z eno noto, da doseže kakšen kompromis ali vsaj trohleo tal za pogajanje, in vpričo še vedno prihajajočih, nepotrjenih vesti o kaiserjevi abdikaciji in "velikih reformah" v Nemčiji, izjavljajo tukajšnji vladni krogi, da bo Nemčija slabo naletela z vsakim nadaljnjim poskusom.

Uradniki so uverjeni, da so mirovne govornice zadnjih dveh tednov in vesti iz Nemčije zadnjih par dni zelo škodile kampanji za četrto posojilo svobode, tako da sta še zadnja dva dni manjkali skoraj dve milijardi do določene svote.

Predsednikov odgovor je odlok, ki se ne da več spremeniti. Ako se hoče Nemčija še oglašati, tedaj mora izvršiti, kar zahteva Wilson, druge poti nima.

SENATOR LEWIS PREDLAGA KAUPNICO WILSONU.

Senat naj odobri vse dosedanje Wilsonove korake s ozirom na mirovne ponudbe centralnih zaveznikov.

Washington, 18. okt. — Senator James Hamilton Lewis je predložil v senatu resolucijo, na podlagi katere naj izreče senat popolno zaupnico predsedniku Wilsonu za vse njegove politične čine, ki jih je ali jih bo napravil s ozirom na nemške in avstrijske mirovne ponudbe.

Resolucija se glasi v smislu, naj senat potrdi vsako dejanje predsednika Wilsona s ozirom na njegove odgovore in note nemški cesarski vladi in avstro-ogrski c. k. vladi in njihovim zaveznicam v njihovih ponudbah za mir ali za premirje.

Nadalje, da ima senat popolno zaupanje v razsodnost, prevdarnost in patrijotizem predsednika Wilsona in valed tega odobri vsako predsednikovo dejanje za dosego zmagosnega mira in za uveljavljenje principov, za katere so Združene države stopile v vojno.

Senator Lewis bo govoril obširnejše k tej resoluciji, kadar pride na dnevni red v senatu.

BANKA OROPANA V KAN. BASU.

Newton, Kans., 18. okt. — Dva bandita sta vstopila v Prvo narodno banko v tem mestu, prisilila bančno osebo z revolverji, da je ostalo mirno, ko sta praznila blagajno in se potem ysedla na pripravljen avtomobil in se odpeljala. Vzela sta \$25.000 v gotovini in li-berty bondih. Rop se je izvršil med opoldanskim uro in v banki so bile tačas samo tri osebe.

OHIJSKI PREMOGARJI ZGRADDE SVOJE POSLOPJE.

Bellairie, Ohio, 18. okt. — Sredilišče vzhodnoohijskih premogarjev bo v tem mestu, kadar bodo vzemere dopustile zgradbo rudarskega doma, katerega stavba je pre-kažnana na \$100.000. Stavbinski odbor je že kupil stavbišče, toda z gradnjo se bo počakalo do konca vojne. Rudarji so vložili \$45.000 stavbinskega fonda v bonde četrtega vojnega posojila.

Podpišite posojilo svobode.

NEMCI SE MORAJO PODATI.

London, 18. okt. — Nemške armade delajo priprave za poplavit belgijskih nižin, ki leže južno od reke Scheldt v vzhodni Belgiji. Nemški poveljniki so ukazali stanovnikom, naj zapuste to pokrajino. — Tako poroča Centralna časnikarska agencija iz Amsterdama. Mesto Blankenbergha na belgijskem obrežju jugozapadno od Zeebrugge so danes okupirale zavezniške čete.

NEMCI SE PRIPRAVLJAJO POPLAVITI BELGIJSKE NIŽINE.

Amsterdam, 18. okt. — Veliki požari divjajo v dirakoli od Bruselja, ki se razširjajo. Poročilo pravi, da je del Zeebrugge tudi v plamenih. Požare povzročajo bežični Nemci. Čule so se tudi velike eksplozije. Zavezniški sklepejo, da Nemci uničujejo svoj vojni material, da ne pade zaveznikom v roke.

NEMCI BEŽALI V ANTWERP; POT V BRUSLJ JE ODPRTA.

Zavezniški okupirali belgijsko ob-ralje.

London, 18. okt. — Belgijski vojni stan v Havru javlja, da se umikanje Nemcev iz Belgije nadaljuje na trideset milj široki fronti. Pot v Bruselj je odprta.

Angleški vojni stan poroča, da so britiške čete dosegle Turcoing, drugo večje mesto šest milj severovzhodno od Lille. Zavezniške armade so včeraj prodrele dvanajst milj od morja do reke Lys in okupirale so poleg Ostenda tudi Bruges, zadnje železniško križišče v Flandriji. Druga in zadnja belgijska luka Zeebrugge je izpraznjena in zavezniška kavalarija je na poti tamkaj. Več kakor 40 belgijskih vasi in trgov je bilo včeraj osvobojenih in število vjetih Nemcev je tako veliko, da jih še ni bilo možno prešteti.

Nemci so se tako naglo umaknili s obrežja, da so ostavili za seboj nekaj baterij težke artilerije in veliko zalogo streliva. V Ostendu so se Nemci vkrcali na torpedovke prejšnjonoč in pobeignili po morju proti Nemčiji; s seboj so vzeli vse submarinke. Prebivalstvo v Ostendu je radostno pozdravilo belgijske in francoske čete, katerih še ni videlo štiri leta.

Reokupirana mesta in vasi v Belgiji niso poškodovana in polja so polna žita ter sadovnjaki polni zrelega sadja. Nemci so se menda ustrašili grožnje zaveznikov ali pa Wilsonove note, pa so opustili nadaljni vandalizem, ali pa niso imeli časa za pustošenje.

Velik del nemške armade je pobeignil v Antwerp, kjer se menda misli sovražnik ustaviti za utrd-bami. Zavezniški so na vsi belgijski fronti v boju le z zadnjimi nemškimi atakami; to pomeni, da se Nemci ne mislijo ustaviti, dokler ne pridejo na črto trdnjav Antwerp-Namur-Carlerolo-Maxire.

Maršal Haig je sinoči uradno poročal o zavzetju Lille, Douala in Courtraia.

Belgijski se vračajo v domovino.

London, 18. okt. — Prebivalci Belgije, ki so bivali več kot štiri leta na tujih tleh, se zdaj vračajo v osvobojene kraje v Flandriji. V ozadju zavezniške fronte se zdaj vsako uro odigravajo dramatični prizori. Vojaške čete korakajo skozi mesta in vasi s godbami na čelu, ki igrajo vesele komade, s njimi se pa vale nepregledne množice beguncev, ki vozijo s seboj najpotrebnejše stvari.

Med domačini so pa pomislili mnogi nemški vjetniki, za katere se že malokdo zmeni, kajti strahu ni, da bi kam pobeignili, sami pa tavaajo kakor brez glave.

Zavezniški upajo v par dneh reokupirati polovico Belgije, kajti sovražnik se umleče skoraj brez boja. Ravno tako se umleče Nemci iz okolice mest Turcoinga, Roubauxa in Valenciennes v bližini francoško-belgijske meje brez posebnih bojev. Najhujši boji se zdaj še vrše na fronti vzhodno od St. Quentin in v Sampaniji.

Osvoboditev Lille.

Paris, 18. okt. — Včeraj je bil velik zgodovinski dan. Mesto Lille, središče francoske industrije na severu, ki je šlo pred vojno četrto milijona prebivalcev, se je po štirih letih nemškega jarma zopet združilo z materjo Francijo.

Ko so angleški in francoski vo-jaki prikorakali v Lille, jim je prišlo nasproti 125.000 prebivalcev — samih starecev, žensk in otrok. Na ulicah je bila taka gnječa, da ni bilo mogoče skazi. Osvobodjeni prebivalci so navdušeno pozdravili zmagovalce. Angleški poročevalci, ki je bil eden prvih v mestu, se hvali, da je dobil najmanj 100.000 poljubov od veselja in arede pijanih prebivalcev.

Mesto je nedotaknjeno; Angleži ga niso bombardirali in tudi sovražnik ni imel časa, da bi bil položil mine kakor je njegova nava-da. Toda Nemci o odnesli iz Lille vse, kar je imelo kakšno večjo vrednost in oplenili so tudi privatne hiše.

Ameriški inženirji pognali Nemce s hriba.

Z ameriško armado severnozapa-dno od Verduna, 18. okt. — Ameriški inženirji na tej fronti so bili včeraj prvi pokličani v boj in dobro so izvršili svojo nalogo. Na-skočili so hrib št. 299, ki je ključ do nemške črte severovzhodno od Cunela, in pognali so Nemce naz-vozd. Naši pekel so napadali hrib ves dan od dveh strani kljub ploham krogel, ki so jih sipale na nje sovražne strojne puške na hribu, in ko so bili pekel že utrjeni, je poveljništvo pozvalo inženirje. Zadnji so se zagnali v klanec in vrgli Nemce iz prvih pozicij na-račile kanal Scheldt na več kra-

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vraščajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oglepanju n. pr. (Sept. 30-18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ZADNI ZLOČIN AVSTRIJE.

V hipu, ko so se ošabni Prusi poslovili (menda iz "strategičnih" ozirav!) iz belgijske obale, in ko je general Arnim, osvoboditelj Brusla pred štirimi leti, moral obrniti hrbet francoskemu mestu Lillu, prihaja iz Švice komična vest, da je avstrijski ministrski predsednik razglasil avtonomijo različnih dežel.

Vest je prišla celo ob času, ko iz drugih virov javljajo, da so Čehi proklamirali republiko.

No, kar danes razglajajo Habsburžani, ima toliko pomena, kakor če "general" Villa razglasil avtonomijo Californije. Pes v sili žre muhe — in ravno tako bodo Habsburžani požrli še marsikaj te dni predno jih ljudstvo pošlje v večni pokoj. Nič se ne bi čudili, ako se bi danes ali jutri cesar Karl prostovoljno odpovedal kroni, samo da bi smel svobodno oditi kamorkoli, ako je še kje kakšna Sv. Helena.

Avtonomija v sedanjem času! Smešna, zanikrna avtonomija, menda takšna avtonomija kakršno je "uživala" Hrvaška zadnjih šestdeset let! In avtonomija, ki bi zopet cepila Jugoslovane in še posebej izročila Slovence gospodarskemu in narodnemu poginu!

Kruljava stanka, ki leži v smrtni agoniji, in ki ne vidi pred seboj družega kakor črn, zevajoč grob, lahko počenja otročje reči, ki bi bile drugače smešne in absurde; človek, stoječ ob smrtni postelji, pomiluje revo in prezre vsako neumnost, ker mu tako narekuje človeški čut.

Kruljava stanka Avstrija, ležeča v smrtni agoniji, počenja v svojem deliriju absurdnosti, ki se ne dajo prezreti. Kdor ima tako mehko srce, da lahko odpusti Avstriji vse strašne grehe in hudodelstva, ki jih je počenjala, dokler je bila na trdnih nogah, bi sam grešil, če bi ji odpustil to lumparijo, katero je izvršila v svoji zadnji uri.

Habsburžani, tisočletni zločinci, katerim se je končno približal dan pravične sodbe, morajo za ta lopovski korak v svoji zadnji uri trpeti še posebno kazen!

Človeku, pa naj bo še tak zločinec, se vse odpusti v zadnjem trenutku njegovega življenja — poginjavajoči spaki avstro-ogrske monarhije se ne sme odpustiti niti pičica!

SLEPA HELENA KELLER — NI SLEPA.

Našim sodrugom je gotovo znana Helena Keller, vneto socialistična agitatorica v Californiji. Ubožica ni samo slepa od rojstva, temveč tudi gluhonema, in njenim učiteljem je bilo treba angeljske potrpežljivosti predno so jo naučili govoriti, čitati in pisati. Ona posluša govorečega človeka na ta način, da mu rahlo položi prste na ustnice in razume vsako izgovorjeno besedo. Na ta način je nekoč poslušala glasovitega opernega pevca Carusa, in ko je odpel, je vzliknila vsa srečna: "Oh, kako božansko poje!" Ona ga je razumela. Koliko je pa ljudi z zdravimi ušesi, ki ne razumejo božanskega petja.

Toda deklica ne sliši samo, temveč tudi vidi mnogo več kakor mnogi ljudje z zdravimi očmi. Zadnje dni je ta slepa in gluhonema revica prodala liberty bondov za \$197,000!

Kaj pravijo na to tisti "čisti" socialisti, ki vedno povdarjajo, da se jih posojilo svobode, sploh vsa vojna in ves svet, kakršen je danes, prav nič ne tiče? Ali imajo ušesa, ali imajo oči? Ali sploh kaj vidijo in slišijo?

Iz absolutno zanesljivih virov poročajo, da rimski papež deluje z vsemi silami za ohranitev Avstrije. Gliha vkup štrih.

G. Pirc obsoja tajno diplomacijo kraljevske agenture v Washingtonu. On bi moral vedeti, da nazadnjaške, birokratične sile že od vekov lazijo v temi.

* ODMEVI *

Prijatelji Londonskega odbora v Ameriki so nam zatrjevali, da Čehi ne zahtevajo izrečno republike kot smo mislili mi, ampak oni se bore za samoodločevanje češkega in slovaškega naroda ravno tako kot se bori Londonski odbor za samoodločevanje troimenega naroda. Vsako republikansko gibanje so hoteli prikriti ali ga pa prikazati v monarhistični luči.

Iz Avstrije prihajajo vedno značilnejši glasovi. Avstro-Ogrska se nahaja na smrtni postelji, ob njej pa stoje njeni narodi in se pripravljajo na dedščino, ki jo zapuška neprostovoljno hiša habsburških očetov.

Češka se je proglasila za republiko, pravi brzojavno poročilo. Revolucionarno gibanje je razširjeno že po vsem Češkem in češkemu delu Moravske. Ogrski parlament je proglasil neodvisnost Ogrske. Hrvaška hoče slediti njenemu zgledu. Na Dunaju vre. Ministri odstopajo. Taka in enaka poročila, polna nejasnosti, prihajajo iz države naših avstrijskih ljubljencev.

Avstrija išče zdravnikov in prijateljev kot jih išče vsak živ stvor v nesreči in krizah.

Tudi papež v Rimu ji želi pomagati, kajti z Avstrijo bi sveta stolica izgubila najmočnejši stebler rimske stavbe. Vsaka stvar je obsojena enkratnemu koncu, da prepusti svoje mesto drugemu življenju. Kadar pride čas za tak konec, tedaj je zdravniška pomoč brezuspešna.

Za trblo avstrijsko državno stavbo je sedaj prišel tak konec. Mnogo zdravnikov se muči, da ji ohranijo življenje. Poskušajo tudi z operacijami, ki jih v Avstriji imenujejo "reforme". V njeno državno telo ji hočejo vdajati nova pljuča, ki jih avstrijski zdravniki imenujejo "narodnostne avtonomije". S tem upajo Karlovi monarhiji podaljšati življenje in jo pomladiti.

Kje je tisti "komandant", ki ima za seboj več sto avstrijskih "soldatov", s katerimi je svojo časno grozil uredništvu Prosvete? Takrat je pisaril iz Kansasa, toda vsled hitrega prodiranja ni mogel nikoli navesti naslova. Vsled hitreje, s katero je drvil naprej, ni niti utegnil podpisati svoje "generalske" ime. Kje je sedaj njegova armada? Ali je morda še vedno v Kansasu?

Kmalu po smrti Frane Jožefa je kolonija dalmatinskih Hrvatov v Chicagu priredila "svojemu" pokojnemu cesarju javen slovesen "pogreb", ki se je poimenoval po ulici Wentworth v katoliško cerkev, kjer se je brala maša zadušnica za pokojno veličanstvo. Takrat še ni bila napovedana vojna Avstro-Ogrski in take maše so bile dovoljene.

Videli ste množico hlapcev, ljudi, ki nimajo nobenega ponaša, nobenega samospoštovanja,

nobenega smisla o svobodi človeštva. Pogledali ste to množico, pa ste videli Avstrijo in njene hlapce, topa bitja, oviro demokracije, ki je vesela, da sme hlapčevati in se klanjati "mogočnemu" kralju.

Ni bila dalmatinska hrvaška kolonija edina, ki je žalovala po "svojem" cesarju in molila za miren pokoj njegovi duši.

Tudi med dobrimi katoliškimi Slovenci se je naselila tuga in žalost in nekateri župniki so proglasili dan, ko se bodo čitale za "dobrega cesarja" svete maše. Vsi katoliški Slovenci niso bili taki in se niso udeležili "maše v spomin najstarejšega vladarja v Evropi."

"Dobri" avstrijski cesar Frane Jožef je imel prijatelje tudi med ljudmi, ki ne hodijo v cerkev. Ti niso hodili k črnim mašam.

Nastopali so odprto in se trkali na hlapčevska avstrijska prsa. "Mi smo Avstrijci!" so povdarjali, "in naša domovina je Avstrija." "Toliko in toliko avstrijskih vojakov nas je," so zatrjevali toda sedaj, ko bi jih njihova dobra, avstrijska mati najbolj potrebovala, so strepetali strahu in se pokrili.

Na Češko so poslali nemško in avstrijsko vojaštvo, da uduši uporni duh češkega naroda s strojnimi puškami, meči in bajoneti. Kako vesela bi bila Avstrija v teh časih, ko ji primanjkuje zanesljivega vojaštva, ko bi kanadski komandant primarkiral na Češko s svojo armado in prisilili Čeha na kolena pred njegovo veličanstvo avstrijskega cesarja.

Toda, o Avstrija, tvoji "hrabri" sinovi so te zatajili že pred mnogimi leti in šli so iskati kruha v tujino. Ohranili so v sebi le avstrijske duše, polne ljubavi do tistega, kar so sami zapustili. Pomoči nisi dobila od njih, samo njihove duše so mislile dobro o tebi. Taki so naši avstrijski, katerih duše sedaj umirajo s tehoj, stara monarhija!

Morda se bodo prav kmalo zopet vrtili pogrebi in brale maše. Toda to pot ne bodo marširali hlapci nego ljudje, ki se ne skrivajo, ki se bore, ki se niso ustrašili nevarnosti. Šli so v boj in povedali na glas vsemu svetu, kdo so, kaj so in kaj hočejo. To so pristaši demokracije, bojevnik za njene principe. Šli bodo za pogrebom ne kakor skesan, spokorne duše, temveč kakor ljudje, ki sa zavedajo, da so ljudje. Za tem pogrebom ne bo jokanja, ne molitev, nego pogrebee bo spremljala nada v boljšo bodočnost. Kajti s tem pogrebom bodo prekoračene postaje križvega pota. Pogrebee bodo ljudje, člani avstrijskih narodov, mirlice pa Avstrija. Težka ura preiskunje prihaja za vas avstrijski, kajti vaš mati na Dunaju umira. Ljudstva pa si dele njeno dedščino, hlapcem pa, kakor navadno, tudi to pot ne bo ničesar ostalo.

demanta in to bo vzel še mnogo časa, predno bodo izrpani. Vse dotlej pa se bodo dogajale nesreče katerih žrtve bodo premogariji.

DOPISI.

Homer City, Pa. — Med absolutno potrebna dela, kar se tiče vojne industrije, spada tudi kopanje premoga. Od njega ni odvisna samo vojna industrija nego vsa podjetja, vsa mesta in sploh vse človeštvo. Zato ni čudno, če se priporoča premogarijem naj napnejo svoje moči, da se pomnoži produktivna premoga. Premogariji so tudi člani velikanske armade, ki vrše sedanje boje. Od premogarijev so odvisne tovarne, parniki in druge obrtne panoge, ki izvršujejo potrebščine za armado. Tudi premogariji vedo, kaj so "strelski jarki" in zakopi, kajti v njih prebivajo sedaj gotovo dobo vsak dan. Kakor vojniki na fronti, tako morajo tudi premogariji riskirati svoja življenja pri nevarnih delih v rojih. Ne rečem, da se premogovniki ravno tako nevarni kakor bojišča v Evropi. Ampak vojne bo enkrat konec in z njo tudi nevarnosti, katera sedaj preži na vojnike na bojiščih. Toda premogarske industrije ne bo konec prej, da se izčrpajo zakladi podzemeljskega

demanta in to bo vzel še mnogo časa, predno bodo izrpani. Vse dotlej pa se bodo dogajale nesreče katerih žrtve bodo premogariji.

Premogariji so se v teh časih tudi resno potrudili, da nakopljejo čim več premoga, da s tem pomagajo k hitrejšemu koncu vojne, ki se mora končati v prid demokraciji. Ker nismo na fronti na evropskih bojiščih, smo si zgradili svojo fronto doma, ki ni manj važna kot ona v Franciji. In mi premogariji jo bomo držali!

Ko prihajamo trudni od dela domov, si radi malo počijemo in pregledamo dnevne liste, kaj je novega po svetu. Slovenskim premogarijem se je priljubila Prosveta, ki jo vsak rad čita, ki mu je nekako ogledalo, kako se gibljejo razne slovenske uveljavine po Ameriki na društvenem, političnem in kulturnem polju.

Iz naše naselbine niso pogosti dopisi v tem listu, zato ne bo škodovalo, ako bom jaz opisal nekoliko tukajšnje razmere.

Slovenska naselbina v Homer Cityu sicer ni velika, vendar pa kaže v javnem življenju precej živahnosti. Precej slovenskih družin poseduje svoje domove. Stanovanja se tu sedaj zelo težko dobe,

kar najbolj občutijo sami. Nekajere družine ne marajo imeti truda z "bordarji", nekaterim pa stanovanja komaj zadostujejo za potrebne družine. Sicer so sami raztreseni semtja, nekaj pa se jih drži prave "pečarske" taktike, to je da si sami gospodinjijo v svojih stanovanjih.

Podporna društva so tu štiri raznih jednot in zvez, ki za sedanje razmere dovoljno napredujejo. Za slučaj bolezni so torej roja ki lahko dobro preskrbljeni.

Tu obstoji tudi slovenski socialistični klub, v katerem se zbirajo zavedni delavci in se izobražujejo v političnih vprašanjih.

Tukajšnja naselbina zelo pogreša društvenega poslopja oziroma slovenskega doma, v katerem bi imela svoja ognjišča naše organizacije. Naša društva so se morala potikati po privatnih stanovanjskih hišah, ker ni bilo drugih primernih prostorov za seje. Posebno, kadar je hotelo prirediti kakšno društvo zabavo ali kaj sličnega, je bilo jelo. Te razmere so povzročile, da so se pričeli tukajšnji rojaki zanimati za zgradbo Slovenskega doma. Vemo, da niso sedaj naugodnejše prilike za taka podjetja, toda vseeno smo pričeli z gradnjo v upanju, kar se je posrečilo drugim naselbinam, se bo tudi nam.

Središča našega društvenega življenja niso samo lokalnega pomena nego splošnega za ves narod. Če imajo društva svoje kulturno zbirališče, svoje prostore za njihove prireditve, pospešujejo s tem izobrazbo, kar ne koristi samo naselbini nego vsemu narodu.

Pred nami imamo sedaj težko nalogo, katero smo sklenili izvršiti. S pomočjo članstva tukajšnjih društev bomo dom tudi zgradili, kajti namenili smo se živovati za stvar in zato bo vsakdo izmed nas pomagal do hitrejšega uresničenja te stavbe po svojih najboljših močeh. Vsaka, še tako majhna pomoč nam bo pripomogla k hitrejši izvršitvi naše zgradbe. Zato apeliramo na tukajšnje Slovence, naj se zavzemajo za stvar, naj ji pomagajo, naj delajo in agitirajo zanjo in v dohodnem času bomo imeli poslopje, ki bo last vseh tukajšnjih Slovencev, ki so ga pomagali zgraditi.

John Jeras,
Box 489, Homer City, Pa.

Panama, Ill. — Mati narava se je zopet vrgla v naročje jesenskim vplivom. Objele so jo hladne sapice, listje na drevju je porumeno, ptiči so prenehali s svojim petjem, kmetovalci hite pospravljati svoje pridele. Vse to so znamenja, da se je v deželo naselila jesen, kateri sledi stanka zima, ki predstavlja vse kaj drugega kakor življenje. Zato je vsakdo vesel, da zima ni večna, nego da za njo vselej prihaja pomlad, predstavnica življenja. Mnogi ne dočakajo tega veselja, ker jih prebistavnica zime, stara smrt preje pokliče k zimskemu spanju.

Tudi tu na Panami nam je za vedno zaspala znana rojakinja ga. Marija Strenfel, rojena Močnik. Dne 4. oktobra ob 9. zjutraj je čistila peč z nekim kemičnim čistilom. Nesreča je hotela, da pri tem delu ni bila dovolj previdna in s čistilom je prišla preblizu ognja, kar je povzročilo eksplozijo in bila je hipoma vsa v plamenu. Na pomoč ji je prihitel soprog in sinovi, ki so ogenj na nji udučili. Odpeljali so jo v bolnišnico, kjer je po enajsturnem trpljenju preminila. Pokopali so jo v nedeljo 6. oktobra v Litchfieldu.

Pokojnica je bila stara 56 let. Doma je bila iz vasi Orehek pri Cerknem v tolimskem okraju. V tej deželi je bivala 16 let. Tu zapuša soproga, in tri sinove, nekeje v državi Missouri pa hčer, omoženo Resnik.

Vsem njenim sorodnikom izrekamo naše sožalje, blagi pokojnici pa naj bo lahka mati zemlja.

Rojakinjam, ki ne znajo čitati angleščine, naj dajo navodila na takih kemičnih čistilih čitati kakor osebni, ki razume angleški jezik, da jim potem pove, kako se naj rabi, da se izognejo takim nesrečam.

Frank Zimmerman.

Black Diamond, Wash. — Tukajšnja Pacific Cor. Coal družba je odslavila svojega ravnatelja, kar seveda ni nič navadnega. Ne razumljivo mi je le, da so našli beneč tri dni po njegovi odločitvi, pri čemž pobirali zanj prispeke, menda zato, da mu s tem izrečejo

svoje veliko spoštovanje. Ako mi mislijo kupiti kak "prezent", ali mu bodo izročili svoto kar v "le. su", mi sedaj, ko pišem te vrstice, ni znano. Med darovalci je tudi par Slovencev, ki so prispevali po dolarju za "to potrebno" stvar. Po mojem mnenju bi bilo pametnejše, da bi delavci tiste cente porabili v kake koristnejše namene, ali jih pa vsaj izročili siromakom, katerih se tudi tu lahko najde.

Frank Steblaj.

Glencoe, O. — Dne 13. oktobra se je tu vršila redna seja lokalne organizacije SRZ. V dvorani premogarske unije. Br. Nace Zlemberger, ki je predsedoval tej seji, je apeliral na navzoče, naj napnejo svoje sile za delovanje idej, ki jih zastopa SRZ. Vse malenkostne razpore in nesporazume moramo pustiti na strani v teh resnih časih, je dejal govornik, in se prijeti resnega dela, kajti le na ta način bomo tudi v tej naselbini lahko korakali z duhom časa po poti napredne jugoslovanske demokracije.

Vojne bo enkrat konec in tedaj bomo stali pred vprašanjem slovenskega naroda v domovini, kaj smo tu v Ameriki napravili za njihovo osvoboditev. Oni tam morajo trpeti največje pomanjkanje, politično preganjanje, oblasti jih nečejo v ječe in mnoge obsodijo na smrt, toda narod ne kljub vsem tem barbarstvom avstrijskih oblasti bori naprej za ideje, kakršne mu narekuje demokracija. Zato je pravično in pošteno, da jim vsi ameriški Slovenci do zadnjega pomagamo v tem boju.

Med drugimi jim je br. Zlemberger priporočal, naj čitajo pazljivo Prosveto in Proletarca, v katerih lahko dobe vedno dovolj vpogleda v situacijo in v delovanje ameriških Slovencev v posameznih kolonijah.

Povdarjal je potrebo pravilno razumevati socializem, katerega si danes mnogi napačno tolmačijo, drugi ga pa sovražno kot največje prokletstvo za človeštvo. Vse to je znamenje, da ne epi ne drugi ne razumejo pravilnega pomena znanstvenega socializma. Zato je potrebno, da se ljudstvo uči spoznavati takega, kakršen je v resnici, ne pa kakor ga slikajo nekateri fanatiki ali pa sovražniki socializma. Potrebno je, da se naše ljudstvo poučuje o njem v Proletaru. Socialistične doktrine se danes že vpeljujejo po vsem svetu in tudi v Ameriki in v bodočnosti bodo dobivale še trdnjeje podlago.

Ker je ustanovitelj in tajnik tukajšnje lokalne org. SRZ, odšel na učilišče v Dubuque, Iowa, je bil na njegovo mesto izvoljen br. Ignac Flere, box 32, Glencoe, O. — Prejnjemu tajniku želimo obilo uspeha pri njegovem študiranju.

Dolžnost članstva te organizacije je, da gre novemu tajniku v vseh ozirih na roko, da bo delo organizacije tim uspešnejše.

Sklep seje je bil, da se pošlje \$3 centralni blagajni SRZ. — Poročila delegata o konvenciji S. R. Z. je seja sprejela na znanje.

N., poročevalec.

Buffalo, N. Y. (Tonawanda). — V tem mestu živi zelo malo Slovencev in še ti smo tako oddaljeni drug od drugega, da le malokdaj pridemo skupaj. Na drugi strani mesta (East Buffalo), živi kakih šest slovenskih družin, od katerih smo oddaljeni uro pol vožnje s poulične železnice. V tem delu mesta (Riverside) pa stanujeta samo dva slovenski družini in par sameev. Vposljeni smo vsi v tukajšnji železni. Zaposlek je odvšen od dela, katerega opravljajo posamezni delavci. Kdor je izven na boljše plačanih delih v železnah, ta seveda tudi boljše zasluži in obratno.

Vozovi poulične železnice ne obratujejo še dalj časa, ker so u službeni na stavki. Zahtevajo izboljšanje meade in drugih razmer, ki dosedaj niso bile posebej sijajne. Motorniki kakor tudi sprevozniki so trdno organizirani in tu prevladujejo upanje, da bodo uspehi s svojimi zahtevami. Španska influence se je trdno vgnedila tudi v našem mestu in zahteva številne žrtve. Zdravstveni uradi so zaprli cerkve, šole, gledališča, gostilne in druge pavne prostore, da oneje razširjenje te bolezni. Redarji morajo nositi maske, kadar so v službi, ravno tako tudi osebe v trgovinah. Navidežno iz-

(Dalje na 4. str., 3. kol.)

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski pisatelj Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

I.

Leto 1647. je bilo jako čudno. Razna znamenja na nebu in zemlji so naznanjala nekatere nevihte in nenavadne dogodke.

Zgodovinarji omenjajo, da so prifrčale spomladski kobilice v številni množici iz Divjih Polj (Stepe pri reki Dnepr) ter uničile setev in travo; to je bilo baže napoved tatarskih napadov. Poleti je bil velik solnčni mrk; kmalu na to se je prikazala repatica na nebu. V Varšavi so se prikazovale nad mestom mogle in ognjen križ — oblaki. Ljudje so se jeli pokoriti, postili se, delili miloščino, ker so trdili nekateri, da pride kuga v deželo in ugonobi človeški rod. Naposled je prišla zima tako mila, da najstarejši ljudje niso pomnili take. V južnih pokrajinah vode še niso zamrzle. Narasle od tajajočega se snega so se razlile iz strug ter poplavlile bregove. Četokrat je deževalo. Stepe so se namočile in spremenile v veliko kalužo. Solnce je opoludne grelo tako močno, da so čudo nad čudo! v vojvodstvih Braclavskem in Divjih Poljih ozelenele stepe in planjave že v polovici grudna. Roji po ulih so jeli šumeti in hrustati; živina je muktala po ograjah. Ker se je takšen prevrat v prirodi dozdeval popolnoma nepravilen, so vsi v Rusiji, pričakovali nenavadnih dogodkov, obračali svoje nepokojne misli in očmi posebno k Divjim Poljem, od katerih je bolj, nego od kod drugod, mogla priti nevarnost.

Medtem se pa na Divjih Poljih ni godilo nič nenavadnega. Ni bilo tam drugih bojev in ravsov, nje go ti, ki so se tam navadno vršili in o katerih so vedeli samo orli, jastrebi, vrani in druga zverjad po polju.

Da, takšna so tudi bila ta Divja Polja. Poslednji sledovi naseljenega življenja so se končali na jugu takoj za Čehrinom, od strani Dnepra in Dnestra kmalu za Umanom. Dalje pak so bile dve reki kakor roki dr. jmjheunR8 iwévbékémj proti izlivu in morju stepe, katere ste dve reki kakor roki oklepali. Na dneperskem ovinku, Toda na Poljih samih nihče ni bival, in planjave po obrežju so bile prav take, kakor otoki sredi morja. Zemlja je pripadala po imenu Poljski (Ljudovladi), a bila je puščava, na kateri je Poljska dovoljevala Tatarjem pasti črede, kar pa so čisto branili Kozaki. Torej so ti pašniki bili bolj črna obnem...

Koliko se je bilo tu bitk, koliko ljudi padlo, ne bi nihče sešel, nihče se ne spominjal. Orli in jastrebi in vrani edini so vedeli to; kdor je od daleč slišal žum kril in krokanje, kdor je ugledal ptičji ravs in kava na enem prostoru, ta je lahko vedel, da tam leže truba in kosti nepokopane... Ljudje so se preganjali po travi kakor volkovi ali šakali. Lovil je, kdor in kar je hotel. Človek po pravici preganjan, skrival se je po divji stepi. Črednik je čuval gorožen. Vitezi so se tam klatili, tolovaj je iskal rop, Kozak Tatarja, Tatar Kozaka. Primerilo se je, da so cele tolpe branile čredo pred tropami napadnikov. Stepe so bile tu puste in polne obenem, tihe in grozne, mirne in polne prešunov, divje s svojimi divjimi polji, pa tudi divje zavoljo ropalnih ljudi.

Časih pa je stepe napolnila velika vojna. Takrat so plavale po nji, enako valovom, brze čete Tatarjev, kozaki polki, pak prapori poljski ali valjski. V nočeh je rezgetanje konj odgovarjalo tuljenju volkov; glas kotlov in medenih tromb je odmeval od Ovitkega jezera k morju, in na Črni zemlji, na Kučmanskem, rekel bi, nastala je ljudska povodenj. Meje Poljske so čuvali od Kamenca do Dnepra gradovi in palanke (Ostrog iz kolov, zabitihi v zemljo). Kadar so imela ta krdela privreti, naznanjevale so to že naprej neštivilne trope ptič, katere je plašil pohod Tatarjev, da so odletavale vedno dalje k severju. Toda Tatar, da se je le prikazal iz Črnega lesa, ali preplaval Dnester od valaške strani, že je stal na stepi sočasno s temi ptičami v južnih vojvodstvih.

Vaekakor pa to zimo ptice niso letele z vršcem proti Poljski. Na stepi je bilo tiheje nego navadno...

Ob času, ko se začne naša povest, je ravno solnce zahajalo in njegovi rdečkasti žarki so razsvetljevali pusto okolico. Na severnem koncu Divjih Polj, nad Omelnikom, tja do njegovega ustja, bi niti najbistrejše oko ne moglo ugledati žive duše, niti skoro nobenega gibanja čutiti na temnih, usahljenih in uvenelih poljanah. Solnce je samo nekoliko še kukalo izza obzorja. Nebo se je jelo že temniti, in za tem se je tudi na stepi vedno bolj temnilo. Na levem bregu, na ne visokem griču, podobnejšemu grobu nego griču, so se svetili še ostanki zidanega gradu, ki ga je nekoč še Teodor Bučaski sezidal in katerega so potem napadli in podrli. Od onih razvalin se je raztezala dolga senca. Ne daleč proč se je svetila voda široko razlita Omelnika, kateri se na tem prostoru zavija k Drjepru. Toda zarja je vedno bolj bledele. S podnebjem so se čuli samo kriki žerjavov, letečih k morju, sicer pa ni motil tišine glas.

Noč se je razprostirala nad pustinjo in z njo nastala doba duhov. V gradovih čuvajoči vitezi so si pripovedovali takrat, da po noči vstajajo na Divjih Poljih senice onih, ki so umrli naglo smrti v grehu. Tam opravljajo svoje ples, katerih jim niti križ niti cerkev ne ovira. Govorilo se je tudi, da one senice jezdecev, tavajočih po pustinji, zastopajo česte potnike, ječeče in proseče za znamenje svetega križa. Med njimi so se nahajali tudi vampirji, ki so se tuleč podili za ljudmi. Razsodno uho rbycegnéktakorv,lnrikakor,Dmh kp

je že od daleč razločilo vampirjevo tulejše od volčjega. Videvala se je takisto cela vojaka senca, ki so se približevale k gradom, da so straže zagnale hrup. To je pomenjalo veliko vojako. Če si srečal posamezne senice, tudi ni značilo nič dobrega, pa vendar se ni pristojalo prerokovati iz tega kaj hudega, zakaj tudi živ človek se je prikazal in zgnil kakor senca pred popotniki ter ga radi tega lahko k duhovom prišteval.

Ko je torej napočila nad Omelnikom noč, ni bilo nikako čudo, da se je kmalu poleg zapuščenega gradu pojavil duh, ali človek. Mesece je prilezel izza Dnepra ter razsvetil pustinjo in drugo okolico. V tem hipu so se prikazala nižje na stepi tudi nekaka druga ponočna bitja. Plavajoči oblaki so zakrili vsak hip lunino svetlobo. Tudi one prikazni so se zdaj zasvetile iz senice, zdaj vnovič zginitle v nji. Časih so zginitle popolnoma in zdelo se je, da so se vtople v senici. Blizajoč se k griču, na katerem je stal prvi jezdec, plazile so se tja tiho, previdno, polagoma, ustavljajoč se vsaki hip.

V njih gibanju je bilo nekaj sumljivega, kakor na vsi ti stepi, na videz tako mirni. Veter je časih zapihal od Dnepra, ter zažvižgal žalostno z usahljenim bodičem, katero se je treslo kakor prestrašeno. Naposled so se ona bitja skrilila popolnoma ter zginitle v senici razvalin. V blede lunini svetlobi se je videl samo oni jezdec, stoječ na griču.

Končno je ta šum obudil njegovo pozornost. Približal se je kraj griča ter jel pozorno gledati po stepi. V tem trenutku je veter jenjal pihati, šum je prenehal in nastala je popolna tišina.

Nakrat pa se je zaslišal grozen krik. Razni glasovi so zaječali presunljivo: "Halo! halo! Jezus Kriste! reši ubij!" Slišal se je strel samokresov; rdečkasta svetloba je razsvetljevala temo. Rezgetanje konj se je mešalo z ropotom orožja. Prikazali so se novi jezdec, kakor bi iz tal vzrastili. — Skratka, grozna burja je zatulila z vso silo po tihi pustinji. Potem so se človeški kriki ponavljali še strašneje... Polagoma je zopet utihnilo vse, bitka je bila končana.

Brezdomno je bil to eden navadnih prizorov na Divjih Poljih.

Jezdec so se zbrali na griču; nekateri so poskakali s konj in nekaj pazljivo opazovali.

Hipoma si čul v temi močan, veliven glas: "Hej! ogenj ukresajte in zapalite!"

Kmalu so se jele razsipati iskre, potem pa je bruhnil plamen iz suhljadi in smolnice, katere so ti, ki so potovali čez Divja Polja, vedno nosili s seboj. Bakljo so vtaknili v zemljo, in ognjena svetloba je razsvetlila jasno nekoliko ljudi, sklonjenih nad nekim človekom, ki je nezavesten ležal na tleh.

Bili so to vojaki, oblečeni v rdečo dvorsko opravo. Na glavah so imeli volčje kučme. Eden izmed njih, sedeč na iskrem konju, bil je očividno njih poveljnik, skoči s konja, približal se je k oni na tleh ležeči postavi ter vprašal:

"Nu, stražnik, živi ali ne živi?"

"Živi, gospod namestnik, toda grga, — komaj še diha."

"Kdo je to?"

"Tatar ni, nekdo drug."

"Nu, hvala Bogu!"

V tem vi je namestnik ležečega moža pozornost ogledal.

"Kaj, ko bi bil to kak hetman!" je rekel.

"Tudi konja ima krasnega, da boljšega niti pri kanu ni dobiti," odgovoril je stražnik. "Evo, tam ga drže."

Poveljnik se je ozri tje in obliže se mu je zjasnilo. Poleg drugih so držali tam vojaki res čilega konja, kateri je s pobešeno glavo klaverno zrl na svojega gospodarja.

"Toda konj, gospod namestnik, bo naš!" je vprašal stražnik.

"Kaj, pasja vera, ti bi mar hotel vzeti kristjanu konja na stepi?"

"Vsa je to naš plen!..."

Daljši razgovor je pretrgalo močnejše grganje težko dihačjega moža.

"Vijte mu nekoliko žganjice v usta," je rekel gospod namestnik, "a pas mu razpnite!"

"Mar bomo tu prenočili?"

"Tako je. Razsedajte konje ter zakurite."

Vojaki so urno izpolnili povelje. Eni so začeli drgniti ter dramiti ležečega, drugi so skočili po smolenice, zopet drugi razgrinjali po tleh velblodove in medvedje kože, pripravljaje prenočišče.

Gospod namestnik, ne brigajoč se dalje za ranjenca, je odpel svoj pas ter legel na svoj plašč poleg ognjišča.

Bil je še jako mlad človek, suh, zagorel, pa lepe postave, prijetnega obraza s lepo upogumjenim nosom. V očeh se mu je brala obilna domisljija in zdražljivost, vendar je obliže imelo spoštljiv izraz. Dosti goste brke in davno ne obrta brada so dajale njegovim letom močnatost.

Medtem sta začela dva vojaka pripravljati večerjo. Položila sta na ogenj pripravljene četrtr ovna, vzela raz konj nekoliko drapelj, ki so jih po dnevu nalovili, nekoliko jerebico in eno antilopo, katero je eden služabnikov jel devati iz kože. Suhljad je plamtče gorela, metajoč na stepo rdečo svetlobo. Ranjenec se je začel polagoma zavedati.

Gledal je nekaj časa po tujeih, opazovaje njih lica. "Naposled je poskušal vstati. Vojak, ki se je prej razgovarjal s namestnikom, dvignil ga je kviško, drugi mu je dal v roke palico, na katero se je vprl z vso močjo. Njegovo lice je bilo še rdeče, hile napete. Naposled je spralil iz sebe z dušljivim glasom prvo besedo:

"Vode!"

Podali so mu žganjice, katero je pil in pil, kar mu je očividno dobro teknilo, ker je odzvešči naposled steklenice od ust, spregovoril s čistejšim glasom:

"V čegavih rokah sem!"

Načelnik tabora je vatal ter se mu približal.

"V rokah teh, kateri so vas oteli."

(Nadaljevanje.)

DOPISI.

(Nadaljevanje iz 2. str.)

gleda, kakor da imamo tu kak karneval ali starokrajski pusten torek. Stvar pa seveda ni več smešna, kajti epidemijo je treba iztrebiti in v to se je treba poslužiti vsi sredstev, ki so priporočljiva v ta namen.

Dne 12. oktobra je nas zapustil rojak Frank Likar, ki se je podal v neilišče v Dubuque, Iowa. Želim mu obilnega uspeha.

Ker sem dobil več vprašanj z različnih krajev o delavskih razmerah v tukajšnjih žičarnah, tem potom odgovarjam, da so v splošnem take kakor drugod. Delati je treba tudi tu in na plačah menda tudi ne bo razlike. Stanovanja in hrana se tu valed prenapolnjeno, težko dobi, ker je tovarna izven mesta. Posebno težko se dobe stanovanja za družine.

Joe Polanec.

Eagle Pass, Tex. — Tu je neki vojak, rodom Poljak zaželel daljši dopust. V ta namen se je poslužil zvijače, katero sedaj bržkoten bridko obžaluje. Pisal je domov staršem, da naj ga brzojavno pozovejo domov, "ker mu je pirla sestra". Dobil je petnajstnevni dopust, toda vojaške oblasti so že dva dni posneje izvedele, da je bila vsa stvar o "smrti" sestre le zvijača. Ko se je čez petnajst dni vrnil nazaj v taborišče, ga je sodišče obsodilo na šest mesecev zapora in poleg tega so mu odvzeli še druge ugodnosti.

Vojaki naj je čuvajo takih zvijač, kajti vojaške oblasti jim pridejo z lahkoto na sled in potem bodo kriveci tisti, ki bodo obžalovali nepremišljene korake.

Anton Papesh.

Oskar Wilde:

Model in milijonar.

Pravljica.

Kdor je bogat, mu ni treba, da bi bil lep. Romantika je privilegij bogatinov in ne pokliče brezposelnih. Siromaku se poda praktičnost in prozaičnost. Bolje je, da imaš trden dohodek, kakor da znaš očarati ljudi. To so velike resnice modernega življenja, ki se jih Hughie Erskine ni držal nikoli. Ubogi Hughie! V intelektualnem obziru sicer ni pomenil kdovekaj. Nikdar v svojem življenju ni ukresal blesteče ali vsaj pekoče besede. Ampak nenavadno zal je bil s svojimi rjavimi kodri, z ostro urezanim profilom in rjavimi očmi. Prijetno je bilo njegovo vedenje do moških in do ženskih in vse čednosti je imel, le denarja ni znal delati. Oče mu je zapustil kavalersko sabljo in zgodovino "Vojne zoper Francoze" v petnajstih zvezkih. Hughie je obel sabljo nad ogledalo in položil zgodovino na polico, med Ruslov "Guide" in "Baily's Magazine," in živel z letnimi dvesto funti, ki mu jih je določila stara teta. Poizkusil je to in ono. Za šest mesecev je odšel na borzo — ampak kaj bo metulj med biki in medvedji? Nekaj dlje je barantal s čajem, ampak "pečko" in "sou-chong" sta ga kmalu dolgočasila. Potem je prodajal posušeno herečko grozdje. Tudi to ni šlo; grozdje je bilo nekoliko presuho. Nazadnje ni bil nič; lep mož s čistim profilom in brez poklica.

Da je bila nesreča popolna, je bil vrhutek žaljubljen. Dekle njegovega srca je bila Lavra Mertonova, hčerka vpokojenega polkovnika, ki je svojo dobro voljo in svojo prebavo pozabil v Indiji — nikoli več se mu nista povrnila. Lavra je ljubila Hughija in Hughie bi bil poljuboval trakove na njenih čevljkah. Ni ga bilo lepšega para v vsem Londonu, ampak oba vkup nista premogla vinarja. Polkovnik je imel Hughija rad, ampak o zaroki ni hotel slišati nič.

"Oglasi se, fant, kedar boš imel desetstisoč funtov v žepu; potem se pomenimo," je dejal pogosto; in ob takih prilikah se je držal Hughie zelo kisló in Lavra ga je tolažila.

Nekega jutra se je gredoč v Holland Park, kjer so stanovali Mertonovi, domislil svojega dobrega prijatelja Alana Trevorja in je krenil k njemu. Trevor je bil slikar. Le malokomu se dandanašnji posreči, da ni. Ampak tudi umetnik je bil in umetniki so nekaj redkejši. Po vnanjem je bil prav grobo obtesan fant s pega-

stim obrazom in razmršeno rdečo brado. Ako pa je vzel čopič v roko, je bil resničen mojster in njegove slike so bile priljubljene. Iz početka se je močno navdušil za Hughija, in sicer le zastran njegovih telesnih čarov. "Le ne umni in slepi ljudje so vredni, da jih pozna slikar," je dejal večkrat, "ljudje, ki nudijo umetniški užitek, če jih gledaš, in pri katerih odpočiješ duha, kedar govoriš z njimi. Dandaji in sladke žene vladajo svet ali naj bi ga vladali." Ko je natančneje spoznal Hughija, se je precej tako ogrel zanj za voljo njegovega blestečega in iskrečega duha in zastran njegovega brezskrbnega, radodarnega značaja; in dovolil mu je, da ga je smel vsak čas obiskati v njegovem ateljeju.

Ko je Hughie vstopil, je Trevor ravno skočeval čudovito sliko berača v resnični velikosti. Berač sam je stal na vzvišenem postavku v kotu ateljeja. Sesušen, postaran možiček z obličjem kakor iz nagubanega pergamenta in z bridkim izrazom. S pleč mu je visel boren rjav plašč, ves enjast in razcefran. Okorni čevlji so bili grobo skrpani, z eno roko se je opiral na grčavo palico in z drugo je molil svoj preluknjan klobuk za vbogajme.

"Kakšen žalosten model!" je zašepetal Hughie, ko je segel svojemu prijatelju v roko.

"Žalosten model!" je zakričal Trevor na ves glas. "Kaj se ti sarja! Takega berača ne srečaš na vsakem vogalu. Trouvaille, monteher, živ Velasquez! Kakšno radiranko bi bil ustvaril Rembrandt iz njega!"

"Ubogi dedec," je dejal Hughie, "kakšno bomo izgleda, ampak za vas, slikarje, je njegov obraz lepo bogastvo."

"To je resnica," je odgovoril Trevor; "ali boš zahteval od berača, da izgleda kakor cvetoče življenje!"

"Kaj dobi model vsakokrat, kedar sedi?" je vprašal Hughie udobno razpoloživši svoje ude po divanu.

"Siling od ure."

"In koliko dobiš za svojo sliko ti, Alan?"

"Eh, za to dobim dva tisoč."

"Funtov?"

"Gvinej. Slikarji, poetje in zdravniki računajo zmerom na gvineje."

"Modelu gre pravzaprav tati-jema!" je vzkliknil smeje. "Njegovo delo ni lažje od tvojega."

"Čeča čenčasta! Glej, kako težko je samo nanašanje barv, in misliš, da je igrača, stati cel dan pred stojalom? Govoriti je lahko, Hughie, ampak veruj mi na besedo, da umetnost časih doseže dostojanstvo rokodelstva. Ampak ne moti me, zelo sem zaposlen. Prižgi si cigareto in miruj."

Čez nekaj časa je vstopil sluga in sporočil Trevorju, da ga v predsobi čaka izdelovalec okvirjev.

"Ostanl, Hughie, kam se ti mu-di," je dejal odhajajoč v predsobo, "takoj se vrnem."

Stari berač je izkoristil Trevorjevo odsotnost, da se je nekoliko odpočil na leseni klopi, ki je stala za njegovim hrbtom. Tako izgubljen je bil in boren, da je zbudil v Hughiju pomilovanje. Po-brakal je po svojih žepih, če ima kaj drobiža pri sebi. Našel je epikin in nekaj bakra. "Stari siromak", si je mislil, "bolj je denarja potreben od mene. Zame pomeni le, da se štirinajst dni ne smem voziti." Šel je na drugo stran ateljeja in stisnil beraču cekin.

Starec je začudeno pogledal in rahel smeh mu je zaigral okolo posušanih ust. "Zahvalim, gospod," je dejal, "zahvalim."

Potem se je Trevor vrnil, Hughie se je poslovil in narahlo zardel valed svojega dejanja. Ves dan je ostal pri Lavri; s poredno vneemo ga je oštevala zavoljo njegovih čudnih muh in potem je odšel domu.

Po noči okolo enajstih je romal v slikarski klub in tam je našel Trevorja samega, sedečega v kadilni sobi in pijočega rensko vino s seltersko vodo.

"Hej, Alan, ali si dokončal svojo sliko?" je dejal in si prižgal cigareto.

gotovo čakal pred hišo. Upam, da se šališ? Ubogi starec! Rad bi mu pomagal, smili se mi. Strašna je taka beda. Doma imam polne skladišnice obleke, kaj misliš, ali mu z njimi ustrežem? Cunje se mu kar trgajo s telesa."

"Ampak podajjo se mu," je pripomnil Trevor. "Za nič na sveta ga ne bi slikal v fraku. Tebi se zde cuje, meni romantika. Kar se tebi dozdeva žalostno, se meni zdi slikovito. Sicer mu pa lahko sporočim tvojo ponudbo."

"Alan," je dejal Hughie resno, "slikarji ste brezsrčna drhal."

"Umetnikovo srce je v glavi," je odgovoril Trevor; "naš poklic je, da ustvarjamo svet, kakor ga vidimo, in ne da ga reformiramo, kakor ga znamo. Vsa po svoje. Zdej mi pa povej, kaj je z Lavro. Stari model se je prav močno zanimal za njo."

"Pa ne, da bi mu bil pravil o njej!" je vprašal Hughie.

"Vse sem mu povedal. Vse ve o svojeglavnemu polkovniku, o ljubezni Lavri in o deseterih tisočih."

"Staremu beraču si razgrnil vse moje privatne zadeve!" je zakričal Hughie, ves rdeč od jesa.

"Dragi moj," je dejal Trevor smeje, "stari berač, kakor ga imenuješ, je eden najbogatejših mož v Evropi. Jutri pokupi lahko ves London, ne da bi se iznebil svojega drobiža. V vseh evropskih prestolnicah ima hiše, iz zlate skledje je in lahko zabrani Rusiji vojno, če se mu ravno zdi."

"Kaj misliš s tem?" je vzkliknil Hughie.

(Konec prihodnjic.)

NESEČA NA OBSTNI ŽELEZNICI.

Goshen, Ind. — Trideset pas-žirjev na vozu ulične železnice, ki so se peljali v South Bend, je komaj ušlo poškodbam in smrti, ko je voz skočil raz tir na železniškem križišču Pikove ceste. Lokomotiva, ki je premikala vozove, je porinila voz, naložen z lesom v cestnoželezniški voz in ga spravila raz tir. Zdrobile so se šipe, da so njih drobci leteli na vse strani. Nekateri ženske so omedelele strahu in cestnoželezniški voz se je skoraj prekučnil. Poškodbe je zadobil le John Links iz Ligoerja, Ind.

OBVARUJTE SE PREZ-GODNJE STAROSTI.

Zelo lahek način za ohranitev zdravja in mladosti.

STARODAVNA SKRIVNOST.

Se lahko doseže po navadnem načinu in prihrani čas.

H. H. Von Schlick dobro znani tisoče in tisoče ljudem, kot ohranitelj ljudskega zdravja. Je podal ljudstvu svojo skrivnost in razjasnil kako si lahko oboljšajo svoje zdravje, ter zopet postanejo močni in energični. Pred 40 leti je gospod Von Schlick tedaj zelo slab fizično in v želodcu bolan, slabe krvi, areal slučajno močnega iz zdravega starčka Borisa Morkeffa rodom Bolgar. Morkeff je bil 96 letni starček ali fizično močan in poln zdravega duha, moč živih oči, lep rdečih lic. Morkeff je pojasnil H. H. Von Schlicku vse o njegovi domovini in o svojem življenju, povedal kako se ljudje ravna in zdravi, vedno le s navadnimi domačimi zdravili. Povedal mu je, da se tudi on sam še nad štirinajst let zdravi edino le s navadnimi naravnimi zelišč in si tako vzdrži čisti želodec, čisto kri, ter se tako varuje pred slabimi plini. Povedal je kakšen sestav zdravil on uporablja. In Von Schlick si je to dobro zapomnil. Rekel je to zdravilo sestoji iz vseh lubadov drevesne skorje, listja, korenin, jagod in drugega zelišča. Dal mu je nekoliko te zmesi za poskus. Von Schlick je to naravno zdravilo ozel in takoj poskušal. Ta formula je njemu odkrila tisto skrivnost, ki jo je posneje spoznal kot zdravilo za podaljšanje življenja. Če ravno mu je bilo že nad 60 let, se je zopet počutil kot 40 letni močan in zdrav, po zavžitju tega zdravilnega Bolgarskega krvnega čaja. Von Schlick je prišel takoj zatem uvažati ta zdravila iz raznih držav Evrope, Azije in Afrike. Dal ga je tudi svoji ženi, katere je po zavžitju tega čaja postala močna in zdrava. S to iznajbo je postal Von Schlick na glasu kot eden najboljših zdravnikov. Slava Bolgarskega krvnega čaja se je razvila po vsi deželi. Ljudje so pričeli živati to zdravilo; na tisoče slabih na zdravju in še skoraj obupanih bolnikov vseh stanov v Združenih državah se je obrnilo do njega, ker je dajal pomoč močnem, tennam in dekletem v času podleglih, otebelim v raznih boleznih. Danes vsi hvalijo ta zdravilni čaj. To je zdravilo, ki povzra ponovno živčno moč, čisto kri, daje vam novo življenje in vrača vsem novo mladostno moč katere je bila že izgubljena. Cena velike škatle za družino, trajajoče pet mesecev, stane po pošti \$1.25, pet škatel po pošti \$5.00. Pošilja se po prejemu denarja, ali pa po C. O. D. Zavarovano vsake pošiljate. Nalovite na Marvel Product Co., 6 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.